COMPETENȚA DE CONSILIERE PSIHOPEDAGOGICĂ: ABORDARE TRANSDISCIPLINARĂ

Valeria PASCARU-GONCEAR

Analiza diferitelor dispute pe tema activității cadrelor didactice ne-a permis să identificăm o tendință evidentă către expansiunea profesionalismului didactic. *Documentele de politică europeană subliniază faptul că profesorii, cadrele didactice, formatorii devin factori activi ai procesului de învățământ şi de educație pe parcursul întregii vieți, învață împreună cu cei pe care-i învață şi se perfecționează permanent.* Din perspectiva problemei noastre, vom cerceta natura informațiilor pe care se fundamentează statutul profesional al cadrelor didactice, precum şi măsura pe care o are impactul evaluării competențelor acestora asupra formării lor profesionale. Astfel se pune problema formării profesorilor capabili să ofere modele de conținutcucaracter inter- sau transdisciplinar.

Preocupările față de formarea şi/sau dezvoltarea profesională a cadrelor didactice a început să se impună odată cu cea de-a doua jumătate a anilor 1990, fiind susținută de impulsuri provenind din partea Băncii Mondiale, UNESCO etc. Ideea „educației pentru toți" – sau, mai bine spus, a educației adaptate nevoilor fiecărui elev – este orientată spre competența pedagogului de adaptare la diversitatea subiecților, de sprijinire a achizițiilor acestuia, de motivare pentru obținerea de performanțe superioare şi dezvoltarea de capacități pentru educația permanentă [2].

Implicarea, seriozitatea şi buna pregătire psihopedagogică şi de specialitate a cadrelor didactice sunt factori esențiali în determinarea reuşitei şcolare a elevilor. Între rolurile pe care le pot juca dascălii: profesor – resursă, tutore, consultant, profesor de sprijin, există o legătură determinată de nevoia unei intervenții în clasă şi în afara acesteia pentru a sprijini rezolvarea problemelor elevilor. Complexitatea finalităților educaționale presupune îmbinarea orelor de dirigenție cu activitățile educative extracurriculare şi extraşcolare depăşind cadrul limitat al unei ore pe săptămână. Strategiile de realizare a acestor activități, diferite de cele ale activității de predare-învățare, țin de tematica propusă şi de obiectivele cărora li se subordonează, fiind totodată expresia personalității şi a creativității fiecărui profesor [1].

Aceste incursiuni cu caracter teoretico-descriptiv ne-au permis dezvoltarea unei abordări proprii a elementelor constitutive care contribuie la conturarea atributului de profesionalism al cadrelor didactice. De asemenea, am înaintat premisa conform căreia succesul procesului de convergență europeană nu este posibil fără aderarea la un *profil profesional* care să îi permită profesorului să răspundă, în mod adecvat, noilor provocări şi cerințe formulate de societatea contemporană.

Acest profil profesional reprezintă cadrul de referință pentru completarea profilului de competențe al cadrului didactic cu o nouă competență – *compe-*

tența de consiliere psihopedagogică. Ea conferă o mare flexibilitate comportamentului didactic, favorizând o adaptare rapidă şi uşoară la cerinţele unei situaţii educative. Activitatea cadrelor didactice în acest domeniu de competență, ar trebui susținută printr-un continuum profesional al învățării de-a lungul întregii vieți care include: formarea inițială, integrarea în profesie şi formarea continuă.

Analizând funcțiile şi sarcinile cerute unui profesor cu competență de consiliere psihopedagogică, putem constata că acesta va trebui în final să devină, după caz (simultan sau succesiv): educator, confident, bun ascultător, facilitator, mediator, formator, manager, negociator, mentor etc. Învățarea modului de a-şi modifica cogniţiile şi comportamentul în funcție de context sau situație pentru a se adapta şi încadra mai eficient în societate, de a stabili relații cu ceilalți, de a dobândi şi opera cu tehnici de soluționare a conflictelor inter- şi intrapersonale, se realizează prin aportul nemijlocit al profesorilor şi educatorilor. Ele se dezvoltă pe parcursul şcolarității prin activitățile de instruire-educare şi activitățile de consiliere psihopedagogică. Aceste două activități au scopuri comune: acordarea de sprijin şi ajutor celor aflați în procesul de instruire-învățare [3].

Apare întrebarea, nu ar fi oare mai eficientă munca profesorului dacă acesta ar avea competențele de consiliere psihopedagogică? În lipsa acestora, activitatea sa în clasa de elevi poate deveni nu doar ineficientă, inutilă, dar şi dăunătoare în cazul când alegerea metodelor şi tehnicilor de lucru nu este în conformitate cu disponibilitățile elevilor.

Profesorul modern nu mai este cel ce propune elevilor un anumit mod de înțelegere a ştiinței, nu este cel care indică ce e mai bine şi mai eficient din punctul său de vedere, ci este persoana care propune metode şi tehnici prin care elevul, în dependență de necesitățile sale şi de personalitatea sa, le va asimila, în manieră proprie. Este foarte important ca profesorul să fie preocupat de traseul individual al fiecărui elev, ajutându-l să-şi dezvolte personalitatea prin valorificarea la maximum a potențialului intelectual. Deci, în activitatea sa, el va porni de la premisa că fiecare elev are o serie de disponibilități ce trebuie actualizate, iar el, profesorul, este cel ce va ajuta elevul să-şi conştientizeze aceste disponibilități pe care le va valorifica în activitatea sa [1].

Unii ar putea să neglijeze rolul competenței de consiliere psihopedagogică pentru profesori susținând că există specialişti: psihopedagogi, psihologi, asistenți sociali care îşi desfăşoară activitatea urmărind aceleaşi scopuri. Bineînțeles că este un adevăr pe care nu dorim să-l contestăm, dar pe cât de eficientă va fi activitatea câtorva psihopedagogi sau psihologi într-o şcoală în care învață, cel puțin, de 10 ori mai mulți copii, care necesită grijă şi receptivitate atunci când au nevoie de susținere? Iar realitatea este aceea că doar o mică parte dintre cei mai îndrăzneți se adresează psihologului sau specialistului. De aceea accentul cade primordial pe activitatea pedagogului şi receptivi-

tatea acestuia la nevoile elevilor săi care ar putea interveni pentru a preîntâmpina apariția problemelor sau pentru a-i orienta spre specialistul necesar. Manifestându-şi cu precădere în mediul şcolar competența de consiliere psihopedagogică, profesorul este implicat în activitate cu o echipă interdisciplinară: psihologul, reprezentanții diferitelor instituții, diriginții, metodiştii etc.

Un alt aspect important al necesității dezvoltării competențelor de consiliere psihopedagogică la profesori ar fi acela că un astfel de specialist va realiza activitatea în cadrul orelor la disciplină, va comunica cu elevii şi va contribui la autocunoaşterea şi valorificarea resurselor acestora astfel încât numărul elevilor anxioşi, cu nereuşită şcolară sau cu alte probleme de personalitate va scădea simțitor.

Unui profesor cu competență de consiliere psihopedasgogică îi pot fi atribuite o serie de însuşiri cum ar fi: curajul, prudența, tăria de caracter, luciditatea gândirii, robustețea intelectuală, decizia de a acționa [4]. Este foarte important ca el să stăpânească arta conversației, ceea ce i-ar scoate în evidență nu doar nivelul de informare, inteligența, ci şi calitățile sale umane care-l vor face atractiv pentru persoanele cu care comunică. Arta conversației presupune aptitudini specifice pe care profesorul cu competențe de consiliere psihopedagogică şi le modelează pe măsură ce dobândeşte experiență.

Pregătirea profesională a cadrelor didactice este un proces de instruire pe parcursul căruia candidații dobândesc cunoştințe teoretice şi practice, necesare desfăşurării activității lor curente. Deoarece dezvoltarea competenței de consiliere psihopedagogică este un proces complex, el nu poate fi realizat intuitiv sau după simțul comun, încorporând cunoştințele, abilitățile şi atitudinile ce pot fi formate pe parcursul anilor de studii la universitate, prin intermediul cursurilor din domeniul psihopedagogic care se predau la toate facultățile şi prin disciplina consiliere psihopedagogică.

Problema dezvoltării acestei competențe este prioritară, deoarece un profesor cu competență de consiliere psihopedagogicăpe lângă faptul că devine mai eficient în activitatea sa didactică, poate să realizeze cu succes şi alte aspecte importante, cum ar fi: autocunoaşterea, echilibrarea raportul dintre aspirații, capacități, posibilități ale elevilor; prevenția inadaptării şcolare; reducerea problemelor emoționale; colaborarea cu specialistul psihopedagog.

Bibliografie

1. BABAN, A. (coord.). *Consilierea educațională.* Cluj-Napoca, 2001.
2. GUȚU, Vl. (coord.) *Psihopedagogia centrată pe copil.* Chişinău: CEP USM, 2008.
3. DUMITRU, Ion Al. *Consiliere psihopedagogică.* Iaşi: Polirom, 2008.
4. *CHIRU, M.* Asistența psihopedagogică. În: *Orientarea şcolară şi profesională a tinerilor rezidenți în zone defavorizate socio-economic şi cultural.* Bucureşti: ISE, 2001.
5. IVEY, Allen, E., GLUCKSTERN, N. *Abilitățile consilierului – abordare din perspectiva microconsilierii.* Bucureşti: Risoprint, 1999.